

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Pienten muuttotappioiden/vähäisesti muuttovoittoisten kuntien, joissa väestön ikärakenne on korkea, tulee huomio kiinnittää 20 000 työvoimamäärän mahdollisiin muutoksiin. Työnhakialueen pienten kuntien elinkeino rakenne on hyvin samankaltainen. Riskinä on alakohtaiset nopeat taloudellisesta tuottavuudesta johtuvat yritystoiminnan muutokset ja siitä johtuva työttömyys kohdistuu samanaikaisesti koko yhteistoiminta-/työnhakialueeseen. Uudelleen työllistyminen vastaaviin tai läheisesti sivuaviin tehtäviin on erityisen haasteellista. Työllistymiseen tarvitaan koulutusratkaisuja, jotka estävät pitkittävää työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Lisääntyvä työttömyys vaikuttaa tulevaisuudessa työttömyysturvakustannusten valtionosuuksiin alentavasti heikentäen kuntataloutta. (1§)

Laissa tulee kiinnittää huomioita painokkaasti työnhakija-asiakkaan velvollisuuteen selkeästi ilmoittaa oleskelukunta, mikäli hän ei asu paikkakunnalla. paikkakunnalla jossa on kirjoilla. Työ-, työkokeilu- tai kuntouttavan työtoimintapaikan järjestäminen on haasteellista, jopa mahdotonta kun työnhakija-asiakas oleskelee eri paikkakunnalla, kun tietojärjestelmiin ilmoitettu kotipaikkakunta on, eikä näin ollen voi vastaanottaa tarjottua työtä tai aktiivitoimeja. Kotikannan työviranomaisella ei ole keinoja auttaa asiakasta työllistymään tai siirtymään aktiivitoimiin, koska oleskelupaikkakunnalla ole tietoa asiakkaasta. Salassapidon säädökset vaikeuttavat tiedonsiirtoa. (6§)

Asiakastietojen käyttötarkoitusta on varauduttava tarkistamaan. Nykytilanteessa tietojen saanti työllisyydenhoidon asiakastilanteessa on haasteellista ja rajoittaa eri toimijoiden välistä yhteistyötä asiakkaan eduksi.

Kunnalla tulee olla oikeus myöntää tietojärjestelmien käyttöoikeuksia palveluksessaan olevalle henkilöstölle. (6§)

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Tehtävien resurssoinnin ja rahoituksen tulee olla oikeasuhtaisia, jotta uudistus voi saavuttaa sille asetetut tavoitteet. Siirrettävien tehtäväkokonaisuuksien tulee olla asiakaslähtöisiä ja selkeitä

palvelukokonaisuuksia sekä huomioida erityisesti pienten kuntien erityispiirteet mm väestön ikärakenteen ja työkykyisyyden, työssäkäyntialueen liikkumismahdollisuuksien ja elinkeinorakenteen kapea-alaisuuden näkökulmasta. Pienissä kunnissa on jo olemassa paikallisesti toimivia ja hyviksi havaittuja toimintamalleja ja käytäntöjä, joissa huomioidaan erityisesti paikallisen elinkeinorakenteen ja yhteistyöverkoston tuntemus sekä työnhakija-asiakkaiden yksilölliset tarpeet. Suurten yhteistoiminta-alueiden myötä riskinä on näiden toimintamallien syrjäyttäminen kasvukeskusvetoisuuden myötä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 Keskeiset ehdotukset:

Esityksessä ollaan siirtämässä tosiasiallisesti tehtäviä kuntien sijasta yhteistoiminta-alueelle. Paikallisia työllisyyttä tukevia palveluja ja yhteistyömuotoja ei pystytä hyödyntämään, koska järjestämisvastuu ja rahoitusvastuu on erotettu toisistaan, yhteistoiminta-alueet ovat liian suuria ja toimintamalli on ylisäännelty. Järjestämisvastuu ja rahoitus tulee olla samoissa käsissä. Vaarana on, että pienimmät kunnat ovat vain rahoittajan roolissa.

Järjestämisvastuun tulisi olla jokaisella kunnalla ja kunnat voisivat keskenään sopia kuntalain mukaisesti siitä, kuinka ne tehtävän järjestävät. Kuntien tulee voida muodostaa toiminnallisesti järkeviä kokonaisuuksia, jotka ottavat huomioon alueen erityispiirteet ja työssäkäyntialueet. Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntien kuulumisesta yhteistoiminta-alueisiin on liian suuri. Ensisijaisesti kuntien tulee voida päättää yhteistyöstä itse. Ehdotus on kyseenalainen perustuslain takaaman kuntien itsehallinnon kannalta.

Uudistuksen taloudelliset vaikutukset:

Palveluiden rahoitus kunnille perustuu kahteen kriteeriin: työikäisen väestön määrä (70 %) ja laajan työttömyyden käsitteeseen (30 %). Kriteerien painoarvo tulisi olla 50/50, jolloin tarveperusteisuus tulisi huomioitua. Kuntia ei tulisi rankaista siitä millainen väestörakenne niissä sattuu olemaan. Pienissä kunnissa väestörakenne on usein vanhuspainotteinen ja muuttotappiainen. Kuntiin tulee paluumuuttajia eläköitymisen tai ikääntymisestä johtuvan työttömyyden myötä. Myös pitkään työelämän ulkopuolella olevien ja vahvan sosiaalipalvelun tarpeessa olevien (lapsiperheiden) ryhmä näyttäytyy varsin merkittävänä ryhmänä kuntiin muuttajista. Tämä väestö ei ole potentiaalista avoimille työmarkkinoille luonnollisesti sijoituvaa väestöä, vaan kuormittaa kuntataloutta työllisyydenhoidon ja valtionosuuksien näkökulmasta.

Työttömyysetuuksien kompensatio korvattaisiin vain poikkileikkaustilanteen mukaisesti. Mallin tulisi huomioida työllisten ja työttömien määrän muutos ja perustua mahdollisuuksien mukaan todelliseen tilanteeseen.

Palkkatukityöllistämisen osalta on todettava, että kunnat ovat tehneet merkittävää työllisyydenhoitoa palkatessaan esim. osatyökykyisiä palkkatukitoihin. Mikäli esitys toteutuisi johtaisi se tilanteeseen, että palkkatukityöllistäminen kunnissa loppuisi, koska kustannus jäisi kokonaan kuntien maksettavaksi ja rahoituksen ulkopuolelle. Kuntien tulee voida myöntää palkkatukea myös itselleen. Erityisesti tulee huomioida kuntiin myönnetyn palkkatuen merkitys palkkatukityöllistettyjen jatkopolkujen mahdollistajana. Kuntien työllisyyspalvelujen tarjoama tiivis yksilöllinen työhönvalmennusohjaus palkkatukijakson aikana on tukenut työllistymistä avoimille työmarkkinoille ja pääsyä ammatillisiin opintoihin.

Siirtymäaika tulisi olla tosiasiallisesti kolme vuotta.

Monialaisen tuen yhteistoiminnassa tulee kunta mainita yhtenä toimintajana, jotta asiakkaiden palveluprosesseja voidaan sovittaa yhteen. Lisäksi nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennus tulee siirtää kuntien tehtäväksi.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Tavoitteena on asiakkaan omatoimiseen työnhakuun ja työllistymiseen kannustaminen työvoimaviranomaisen aktiivisen yhteydenpidon keinoin. Lakiehdotuksessa työvoimaviranomaisella olevia sanktiointimahdollisuuksia on vähennetty ja niiden painoarvo työnhakijalle kevennetty. Työttömyysturvan vastikkeellisuus ei ole kaikille työnhakijoille merkityksellistä ja järjestelmän suoman väärinkäytön mahdollisuus kasvaa. Työttömyysturva koetaan ns. kansalaispalkkana.

Työnhakijoissa on väistämättä henkilöitä, joiden työmotivaatio on alhainen/olematon sekä henkilöitä, joiden työ ja toimintakyky ei vastaa avointen työmarkkinoiden vaatimustasoa, eivätkä ole näin ollen oikea toimeentulon piirissä. Yhteistyön merkitys hyvinvointialueelle kuuluvan työ- ja toimintakyvyn arviointipalvelun osalta korostuu ja se on huomioitava lainsäädännössä.

Lainsäädännön tavoitteiden mukainen painoarvo työllisten/työpaikkojen lisääntymiseen palvelujärjestelmämuutoksella kuvautuu jokseenkin korkeahkona. Erityisesti pienissä kunnissa osatyökykyisten ja työelämän ulkopuolelle syrjäytyneiden vaikeasti työllistyvien pitkäaikaistyöttömien henkilöiden työllistymismahdollisuuksia on jo kuntien omien työllisyystoimien kautta selvitetty paljon ja työelämään siirtymisen vaikeudet/mahdottomuus on tiedossa. Työvoimaviranomaisen tehostetun palvelun mahdollisuudet ovat valitettavan vähäiset. Lakiuudistuksessa tuli ottaa kantaa toimenpiteisiin, joilla työkyvyttömät työnhakija-asiakkaat yhteistyössä hyvinvointi (terveydenhuollon) palvelujen kanssa ohjataan työnhakijuuden sijaan oikean toimeentulon ja palvelujärjestelmän piiriin.

Huomio tulee kiinnittää maantieteellisiin eroavuuksiin, julkisen liikenteen eriarvoisuuteen, kasvukeskusten ja syrjäseutujen toimintakulttuurien eroihin sekä niistä johtuviin työllistymiseen vaikuttaviin haasteisiin. Lainsäädäntö on valitettavan kasvukeskuskeskeistä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

Työttömyysturvalla opiskelun ja palkkatukityön ajalle on määritelty työnhakuvelvollisuus. Em. toimenpiteiden oheen toteutuvalla tehostetulla uraohjaus/työhönvalmennustyyppisellä yksilöohjauksella on merkittävä vaikutus työllistymisen jatkosuunnitelmien laadintaa ja työelämään siirtymiseen avoimille työmarkkinoille. Palvelun voi järjestää työvoimaviranomainen tai hankkia palveluntuottajalta. Osatyökykyisten, maahanmuuttajien ja pitkäaikaistyöttömien henkilöiden osata yhteistyö työnantajien kanssa räätälöidyn työmahdollisuuden järjestymiseksi korostuu. Työnantajien ja työnhakijoiden yhteen saattaminen on keskiössä mahdollisen kolmannen osapuolen välittäjän roolissa (koordinointi).

Paikkakunnan elinkeinorakenteen, yritystoiminnan ja työnantajien syvällisempi tuntemus mahdollistuu paikallisten työvoimapalvelujen turvaamisen keinon, jotka toteutuvat asiakkaiden kotipaikkakunnilla aidossa työnhakuympäristössä.

Työnhakuvelvollisuuden toteutumista tulisi valvoa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Kunnille ja yhteistoiminta-alueille on siirtymässä paljon lakisääteisiä palveluja/toimintoja, joista aiemmin on vastannut valtio. Muutos tulee olemaan ennennäkemättömän suuri ja siksi vaatii toteutuakseen huolellista valmistautumista palvelujen saumattoman saatavuuden turvaamiseksi. Keskiössä tulee olla asiakaan oikeus yhdenvertaisiin palveluihin joustavasti ja paikallisesti asiantuntevina ja yksilöllisinä lähipalveluina, myös muutostilanteessa.

Kunnissa (myös niissä, jotka eivät kuulu kuntakokeiluun) on olemassa jo toimivia käytäntöjä, joiden sisällyttäminen uuteen palvelujärjestelmään tulee olla aidosti työllisyyttä parantavaa, alueellista elinvoimaa ja elinkeinorakennetta tukevaa. Haasteen on näyttäytynyt rekrytoinnin kohtaantongelma, erityisesti pienillä syrjäseudun paikkakunnilla. Työvoiman joustavaan liikkumiseen sekä alueellisen vetovoiman kehittämiseen kunnan ja yritystoiminnan kanssa tulee kiinnittää aiempaa enemmän huomiota uusien työpaikkojen luomiseksi, työvoiman pysyvyyden sekä positiivisen muuttoliikenteen lisäämiseksi.

Te-palvelujen henkilöstön siirtyminen liikkeenluovutuksella tulee hoitaa siten, että olemassa olevan osaamisen tasapuolinen jakautuminen yhteistoiminta-alueille turvataan. Valtionosuusjärjestelmällä tulee turvata rahoituksen oikeudenmukainen jakautuminen yhteistoiminta-alueiden kunnille todellisten kustannusten mukaisesti, huomioiden pienten kuntien erityispiirteiden työllisyshoidon haasteissa.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapolun kriteeriin voimaannollaissa)**

- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille

Mahdollisuus paikallisten palvelujen ja olemassa olevan tiedon säilymiseen yhdistettynä Te-palvelujen asiantuntijuuden kanssa. Maantieteellinen yhteistoiminta-alue mahdollistaa synergiaetujen hyödyntämisen jo olemassa olevan yhteistyön pohjalta eri toimialojen esim. matkailu, teollisuus, palvelut, kanssa. Vastuu-alueiden ja työnkuvien asianmukaisella määrittelyllä alueellista toimivuutta on mahdollista jakaa tasavertaisten palvelujen toteuttamiseksi. Kunnissa oleva paikallisen ja alueellisen elinkeinorakenteen ja yritystoiminnan tuntemus on parhaimmillaan mahdollista hyödyntää.

- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille

Yhteistoiminta-alueen muodostamisen haasteet, jos pienet kunnat muodostavat alueen keskenään. Määrällisesti toimijoita tulee paljon ja yhteensovittaminen luonnollisesti vaikeutuu. Vastaavasti jos yhteistoiminta-alue muodostuu suureen kasvukeskukseen liittyen, riskinä on toiminnan kaupunkivetoisuus, jossa pienet kunnat jäävät helposti toissijaisiksi.

Siirtymisvaiheen nivelkohtaan ajoittuva toiminnan jatkuvuus asiakkaille ilman keskeytyksiä esim. pitkittyneinä palveluun pääsemisenä, henkilöstön vaihtumisena, asiakastietojärjestelmien ja palvelualustojen toimimattomuutena ja haltuunottona.

Työnhakija-asiakkaille aiheutuva epätietoisuus, muutoksesta johtuva tiedottaminen ja informaatio siitä, miten muutos heidän palveluihinsa/toimiinsa vaikuttaa.

Kuntakustannusten lisääntyminen ja kulujen epäoikeudenmukainen jakautuminen yhteistoiminta-alueen kesken. Kunta-autonomian heikentyminen. Olemassa olevien toimivien toimintamallien häviäminen yhtenäistettyjen käytäntöjen toteuttamisessa. Yhteistoiminta-alueet voidaan muodostaa siten, että yhteistyökumppanuudet vaihtuvat esim. ammatillisen koulutuksen osalta.

- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)

Työllisyydenhoito siirtyy pienissä kunnissa yhteistoiminta-alueelle kunnan sijaan. On paljon pieniä kuntia, joissa työvoimaluku on 1000 – 2000, jopa alle. Alueilla voi olla jo toimivia yhteenliittymiä elinkeino-, terveydenhuolto yms. toimintojen kautta. Silti useankaan kunnan yhteenliittymä ei täytä likimainkaan vaadittua 20 000 (17 000) työvoimarakajaa. Liittyminen ison kaupungin kylkeen on välttämätöntä.

- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Riskinä on vaikeimmin työllistyvien asiakkaiden tasavertaisten palvelujen saaminen. Heidän palvelutarpeensa on usein laaja-alaista ja edellyttää yhteistyötä sosiaalityön, terveydenhuollon, kuntoutuspalvelujen ja Kelan kanssa. Liki samanaikaisesti toteutuva hyvinvointiuudistus tuo todennäköisesti muutoksia moniammatilliseen yhteistyöhön.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Toukokuun 2. päivä voimaan tullut asiakaspalvelumalli on suunnattu työvoimaan, jotka työllistyvät aiemminkin toimilla oman aktiivisuuden, osaamisen sekä hyvän työkykyisyytensä ansiosta. Heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymiseen malli ei tuo helpotusta. Pikemminkin malli kuormittaa entisestään asiakasta, työnantajia sekä työvoimaviranomaisia.

Työllisyys ja palvelustrategian tulee taata todellinen lähipalvelu myös pienten kuntien asiakkaille. Työvoimaviranomaisen pitää liikkua asiakkaan luo. Asiakas ei välttämättä pysty liikkumaan työ- ja toimintakyvyn rajoitteiden, taloudellisten tai kulkemiseen liittyvien haasteiden vuoksi (5–7§).

Lailta tulee taata, että myös alkuhaastattelu järjestetään, asiakkaan niin halutessa, asiakkaan asuinpaikkakunnalla (5§). Tällä hetkellä TE-toimiston linjausten mukaan alkuhaastattelut järjestetään paikkakunnalla, jossa on TE-toimisto. Paikkakunnilla, joissa julkinen liikenne puuttuu tai on kovin vähäistä, liikkuminen lähimpään TE-toimistoon on kohtuutonta. Ajallisesti yhdensuuntainen matka voi kestää useita tunteja ja odotusaika paluumatkaan voi olla useita tunteja. Lisäksi matka kotoa lähimmälle bussipysäkille voi olla kymmeniä kilometrejä, joka ilman omaa autoa/ajokorttia on mahdottomuus.

Työnhakijan työnhakuvelvollisuuden täyttämisen osoittamistavassa voi piillä väärinkäytön mahdollisuus (13§). Työnhakuvelvollisuus (4 hakemusta/kk) kuormittaa kohtuuttomasti myös

työnantajia, jotka joutuvat vastaanottamaan hakemuksia työpaikan vaatimustasoa vastaamattomilta hakijoilta.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

Haettavien työmahdollisuuksien määrää ja tarkastelujaksoa koskevat poikkeukset: kolmen kuukauden tarkastelujaksot, joiden aikana työnhakijan tulee hakea yhtä työmahdollisuutta, tilanteessa, jossa työnhakijalla on ns. 0-tuntisopimus tai alle työssä oloehdon täyttävä sopimus (6§)

Työnhakuvelvoite on liian alhainen. Nykyisellään tämä mahdollistaa erittäin vähillä työtunneilla olemisen, joka passivoi työnhakijaa.

Pienillä paikkakunnilla todelliset työnhakumahdollisuudet ovat rajalliset. Työnhakualueella liikkuminen voi olla mahdotonta autottomille. Neljän soveltuvan työpaikan hakeminen eri työpaikoista tuottaa vaikeuksia. Samoista työpaikoista kysyminen toistamiseen ja useiden työnhakijoiden tekemänä, kuormittaa yrittäjiä/työnantajia. Osaamiselle ja koulutukselle riittämättömiin avoimiin työpaikkoihin tullaan tekemään työnantajia kuormittavia hakemuksia. Aiemman Sipilän hallituksen aikana olleen aktiivimallin kuormitus tulee toistuvasti esiin keskusteluissa työnantajien kanssa. Työnhakuvelvoite parhaimmillaan aktivoi alueilla, joissa on työpaikkoja runsaasti tarjolla, myös suoritustason tehtäviin. Helpommin työllistyviä työnhakuvelvoite kannustaa piilotyöpaikkojen etsintään, jotka todennäköisesti johtavat työllistymiseen.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

Asiantuntija-arviointien järjestäminen osaamis- ja ammattikartoituksiin sekä työkyvyn tutkimuksiin ja kartoituksiin ovat oleellinen osa yksilöllistä palveluohjausta. Pienillä paikkakunnilla suuri osa Kelan työmarkkinatuen kuntaosuus maksuissa kohdistuu juurikin henkilöihin, joiden terveydentilan selvitykset ovat tekemättä tai erittäin puutteelliset. Työttömän on vaikea edelleen saada perusterveydenhuollosta sairauslomaa tai jatkotutkimuslähetteitä.

Te-palvelujen työllistymistä tukevat palvelut ovat olleet oleellinen osa kuntien työllisyyspalvelua ja mahdollistaneet työllisyyspalveluiden toteutumisen. Palvelutarjonnan jatkuvuus on muutosehdotuksessa huomioitava.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Työvoimakoulutuksen 20 v ikäraja on kohtuullinen. Oikeutta koulutukseen tulisi selkeyttää joustavammin huomioimaan nuoret, joille ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista hakeutua

omaehtoiseen koulutukseen. Ns. koulupudokasnuorissa on henkilöitä, joille opintolainan saaminen on vaikeutunut mm aiempien keskeytyneiden opintojen vuoksi tai joita vanhemmat eivät pysty opintojen aikana tukemaan. Työssäoppimispainotteiset, joustavat työttömyysturvaan oikeuttavat koulutusratkaisut ovat usein taloudellisesti ainoa vaihtoehto mahdollistaa ammatillisen koulutuksen kautta työelämään siirtyminen ja kiinnittyminen. Lakiin tulee olla kirjattuna selkeät perusteet, jotka oikeuttavat työvoimakoulutukseen.

Selkeästi määriteltynä tulisi olla myös tekijät, jotka estävä tiettyihin koulutuksiin valinnan terveydellisistä tai taustasta johtuvista syistä huomioiden koulutuksen järjestäjän velvollisuus informointiin haku/ valintatilanteissa. Työvoimaviranomaisella tulisi olla oikeus vaatia ennen opiskelijavalintaa ajantasainen lääkärintodistus terveydellisestä soveltuvuudesta kyseiseen koulutukseen/ammattiin. sekä rikosoikeudelliseen taustatietoselvitykseen.

Työvoimakoulutuksen oheen liitetty kuntien omana työllisyyspalveluna toteutettu yksilöohjaus työssäoppimisen ja teoriaopetuksen tukee opiskelijoiden työllistymisen jatkosuunnitelmaa opintojen etenemisen osalta ja kohti valmistumisen jälkeistä työllistymistä

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Muutosturva kohdentuu yli 55 vuotiaisiin ja vähintään 5 vuotta työsuhteessa olleisiin irtisanottuihin työntekijöihin. Oikeus ei kohdennu tasapuolisesti henkilöstöön. Myös lyhyemmässä työsuhteessa olleet tarvitsevat (voivat tarvita) tietoa ja tukea uuden työpaikan tai ammatin löytymiseen. Kriteereitä tulisi laajentaa.

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osp.(3 vuotta). Omaehtoisen opiskelun 24 kk enimmäisoikeus ei kaikille opiskelijoille ole riittävä turvaamaan kokotutkinnon suorittamista. Usein aikuiskoulutus on mahdollista suorittaa n kahdessa vuodessa. Erityisesti vaikeimmin työllistyvissä, pitkäaikaistyöttömissä ja henkilöissä, joilta puuttuu aiempi ammatillinen koulutus tai on puutteelliset opiskelutaidot, koko tutkinnon suorittaminen, vie 24 kk kauemmin. Ongelmaksi on käytännössä osoittautunut yto-aineiden suorittamisen jääminen opintojen loppuvaiheeseen, koska ovat usein eniten haasteita tuottavia. Yleensä ammattiaineiden suorittaminen (käytäntöpainotteisesti) hoituu helpommin. Oleellista on mahdollistaa opiskeluun lähteneiden henkilöiden koko tutkinnon loppuun saattaminen, jotta oikeus mahdollisiin jatko-opintoihin täyttyy.

Lain hengen mukaisesti tulisi huomioida erityisesti vaikeimmin työllistyvien erityistarpeet ja mahdollistaa heidän resurssien saaminen työvoimaksi. Pienillä paikkakunnilla kohtaanto-ongelman ydin on nimenomaan pitkäaikaistyöttömyyteen, osaamisen kehittämiseen, elinikäiseen oppimiseen ja täsmätyökykyisyyteen vaikuttaminen ja tämän työnhakija joukon toimenpidevalikoiman laajentaminen.

Pienten syrjäseutukuntien potentiaalista työvoimaa on paikalliset työnhakijat, hekin joilta puuttuu tarvittava osaaminen. Paikkakuntalaisen pysyvyys on etu työnantajille. Työnantajat ovat tuoneet

kriittisesti esille paikallisen väestön paikkakunnalla tapahtuvan koulutustarpeen. Ei paikkakuntalaiset/pitkää työmatkaa kulkevien työntekijöiden osalta vaihtuvuus on moninkertainen.

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Kuntien tulee voida myöntää palkkatukea itselleen ja lisäksi kuntien sekä yhdistysten tulee voida edelleen ohjata henkilöitä yksityisille työnantajille. Tämä vahvistaisi henkilön kiinnittymistä avoimille työmarkkinoille.

Kunnille myönnettävä palkkatuki on ollut erittäin tärkeä askel avoimille työmarkkinoille työllistymiseen ja ammatilliseen koulutukseen siirtymiseen. Työjakson aikana palkkatuettu työntekijä on saanut yksilöllistä ohjausta ammatillisen osaamisensa kartoitukseen ja kehittämistarpeisiinsa sekä työnhakuun tukijakson päätyttyä. Mikäli kunnalle myönnettävä palkkatukioikeus päättyy lakiuudistuksen myötä, jää tukea tarvitsevilta työnhakijoilta siirtymävaiheen työllistymistä tukeva mahdollisuus vaikeuttaen entisestään työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Pienissä kunnissa työpaikkojen määrä on vähäinen ja alakohtaisesti suppea, eikä palkkatuen perusteena oleva osaamisen puutteen kehittäminen voi toteutua tarvittavalla tavalla, jos kunnan palkkatukityön välivaihe ei mahdollistu.

Mikäli lakimuutos astuu voimaan 1.1.2023 on vähintäänkin siirtymäaika TE24 uudistukseen asti huomioitava. Avoimien työmarkkinoiden yritysten/työnantajien tarvitsema aika muutokseen tulee myös huomioida. Alentuneeseen työkykyyn perustuvan palkkatuen todentaminen edellyttää terveydenhuollon yhteistyötä, jonka tarvitsema siirtymäaika tarvittavien todistusten/lausuntojen lisääntyvänä määränä tulee huomioida.

Kunnat ovat olleet merkityksellinen palkkatukityöllistäjä. Lakiuudistuksen myötä avointen työmarkkinoiden työpaikkojen määrä pysyy samana ja niihin työllistämistä on tehty koko ajan aktiivisesti. Kun kunnan palkkatukityöstä joudutaan luopumaan, vähenee määräaikaisten työllistymismahdollisuuksien määrä huomattavasti aiheuttaen työttömyyden pitkittymistä.

Eryteisesti osatyökykyisten ja vaikeimmin työllistyvien henkilöiden jatkopolkujen tukemisessa kunnan palkkatukijaksot ovat erityisen merkityksellisiä. Jaksojen ajalta saadut havainnot mahdollisista työrajoitteista, ammatillisesta osaamisesta ja tarvittavan osaamisen hankkimisesta aidossa työympäristössä tukevat siirtymistä tarvittaviin työ- ja toimintakyvyn selvityksiin, terveydenhuollon yhteistyöhön ja edelleen oikean palvelujärjestelmän piiriin pääsemistä sekä työllistymistä avoimille työmarkkinoille tai hakeutumista ammatillisiin opintoihin. Lisäksi työjakson aikana saadun ohjausyhteistyötiedon turvin mahdollistuu terveydentilalle/osaamistasolle räätälöidyn täsmätyön etsiminen avoimilta työmarkkinoilta.

Työolosuhteiden järjestelytuki mahdollistaa osatyökykyisten henkilöiden työelämässä pysymistä. Työnantajille tiedottamista tulee tehostaa.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien

kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Starttirahan kesto tulisi olla suoraan 12 kk ilman jaksotuksia.

Korotettua kulukorvausta tulisi myöntää joustavammin silloin kun henkilö osallistuu kotikunnan ulkopuolella olevaan palveluun. Pienillä syrjäseudun paikkakunnilla, joissa ei ole mahdollisuutta käyttää julkista liikennettä, oman auton käyttö on edellytys. Matkakustannukset nousevat kohtuuttomasti ja estävät palveluun osallistumisen jopa sanktion uhalla. Matka kotoa voi olla useita kymmeniä kilometrejä lähimmälle bussipysäkille, josta edelleen kymmenien kilometrien matka palvelun toteutuspaikkaan.

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

Työllistämisvelvoitteen järjestämisoikeus palkkatuettuun työjakssoon kunnassa tulee pysyä edelleen, mikäli työtä avoimilta työmarkkinoilta ei järjesty. Työnhakijalla tulee olla mahdollisuus hankkia työjakson avulla lisäpäiväoikeus.

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Yritysten ja työvoiman kohtaanto sekä asiakastarpeen huomioiminen edellyttää että, keskeinen kunnan eri tietojärjestelmissä oleva tietosisältö on käytettävissä asiakaspalvelutilanteessa.

Työnantajalle luovutettaviin tietoihin on määritelty kansalaisuus, jolla ei ole useimpien työtehtävien hoitamiseen oleellista merkitystä. Äidinkieli ja kielitaitotieto on riittävä tieto työnantajalle työpaikan täyttämistä varten.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta

- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta; Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Työkanavan toiminta tulisi kattaa koko Suomi ja vastata alueellisiin tarpeisiin totuuden mukaisesti. Nykyisin työttömänä työnhakijana on suuri joukko ihmisiä, joilla ei ole edellytyksiä työllistyä tai päästä työkyvyttömyyseläkkeelle.

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Kuntouttava työtoiminta on järjestettävä henkilön työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitetulla työssäkäyntialueella. Huomioitavaksi tulee erityisesti liikkumismahdollisuudesta johtuvat haasteet/esteet sekä taloudelliset kustannukset, mikäli kuntouttava työtoiminta ei ole kotipaikkakunnalla.

Siksi kuntouttava työtoiminta tulee järjestää lähipalveluna asiakkaan kotikunnassa. Usein kuntoutujilla on laaja-alaista terveydellistä ja sosiaalista problematiikkaa taustalla, jonka vuoksi toiselle paikkakunnalle työtoimintaan lähteminen muodostuu esteeksi. Tästä syystä palvelun ulkopuolelle jääminen nostaa riskiä muille elämänhallinnan haasteille.

Hyte- uudistuksessa kuntouttava työtoiminta siirtyy hyvinvointialueen palveluksi. Tämä tuo muutoksia aiemmin kuntien tuottamaan työpajatoimintaan. Jatkossa kunnan eri toimialojen merkitys kuntouttavan työtoiminnan tuottamisessa korostuu samoin työtoiminnan palveluohjauksen. Tähän tulee kunnalle mahdollistaa.

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-
Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-
**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-
**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-
**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-
**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

-
**Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta**

-
Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-
**Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta**

-
Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Eryteisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Eryteisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Nuorten työllistymistä edistävä matalan kynnyksen monialainen tuen yhteispalvelu tulee tarjota aitona lähipalveluna nuoren kotikunnassa tai vaihtoehtoisesti asuinpaikkakunnalla. Nuoriso-, vapaa-ajan-, hyvinvointipalvelun, Kelan ja työvoimaviranomaisen tiiviin yhteistyön mahdollistamiseen tulee kiinnittää huomiota siten, ettei työttömyys tai oikeaan palveluun pääseminen pitkity. Myös oppilaitosyhteistyö ns. koulupudokkaiden nopeaksi tavoittamiseksi tulee huomioida.

Kunnan tulee voida olla toimijana monialaisessa palvelussa edelleen hyvinvointialeen edustuksen lisäksi.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Eryteisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

